

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum homo in statu innocentiaë cognouerit Deum per essentiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

- ¶ Tertio, Vtrum Adam in statu innocentie si- dem de Deo habuit.
- ¶ Quarto, Vtrum Adam habuit in statu innocen- tie omnium creaturarum notitiam.
- ¶ Quinto, Vtrum Adam in statu innocentie vi- derit angelos per essentiam.
- ¶ Sexto, Vtrum Adam in primo statu errare, siue decipi potuit.
- ¶ Septimo, Vtrum pueri qui ex Adam nasceren- tur, plenam rerum omnium notitiam habuissent, sicut Adam habuit.
- ¶ Octavo, Vtrum pueri mox nati in statu inno- centie usum plenarie rationis habuissent.

ARTICVLVS PRIMVS.

trum homo in statu innocentie cognouit Deum per essentiam.

VÆSTIO est de cognitione primi hominis in statu innocentie: & primo queritur, vtru in statu illo cogno- uerit Deum per essentiam. & videtur quod sic, dicitur n. Magister in 4. Sent. dist. 1. quod homo ante peccatum Deum sine me- dio uidit: sed uidere Deum sine medio, est uidere Deum per essentiam, ergo in statu innocentie ui- dit Deum per essentiam. Sed dicendum, quod Ma- gister intelligit quod uidit sine medio quo ad nul- lum culpæ, non autem sine medio creaturæ.

Ibidem:

¶ 2 Sed contra, est quod Magister ibidem dicit, quod quia nos per medium Dei uidemus, oportet quod ex uisibilibus creaturis ad eum deueniamus. ergo uidetur quod intelligat de medio crea- turæ: sed uidere sine medio creaturæ, est uidere p- essentiam, ergo &c.

Ordinaria & interlinea. simul.

¶ 3 Præter. Philip. 4. dicitur quod Pax Dei quæ exuperat omni sensum &c. hoc intelligitur de pace quæ Deus facit in patria in beatis, quod gl. ibid. sic exponit, omnem sensum. i. intellectum nostrum, non eorum quæ semper uidet faciem patris, ex quo habet quod pax siue gaudium beatorum excedit intellectum om- nis illius qui gaudio illo non perfruitur: sed Adā in innocentia gaudia beatorum uidit, unde dicit Gre-

Greg. 4. dia- lo. in primo.

4. Dial. homo peccando extra seipsum solus illa iā caelestis patrie gaudia quæ prius contemplare sole- bat uidere non poterat, ergo Adā in illo statu gau- dio caelestis patrie fruebatur.

Li. 1. de fa- cra. parte 6. cap. 14.

¶ 4 Præter. Hugo de sancto Vict. dicit, quod homo in statu illo cognoscebat creatorē suum ea cog- nitione qua tunc per presentiam contemplationis manifestius cernebatur: sed uidere Deū per presē- tiam contemplationis, est uidere ipsum personā, ut videtur Deū per essentiam Adā in statu illo uidit.

Cap. 11. to. 1.

¶ 5 Præter. Homo factus est ad videndum Deum: ad hoc enim fecit Deus rationalem creaturā, ut similitudinis sue particeps esset qua in eius uisione consistit, ut habetur 1. Dist. 2. Sen. Si igitur in sta- tu innocentie Deum Adam per essentiam non ui- debat, hoc non erat nisi quia aliquod medium im- pediebat, non autem medium culpæ impediebat, quia tūc ab ea immunis erat, nec impediebat me- dium creaturæ, quia Deus est intimior rationali ani- mæ, quam qualibet creatura, ergo Adam in sta- tu innocentie uidit Deum per essentiam.

¶ 6 Præ. Sicut affectiua hominis non perficitur, nisi per summū bonum, ita cognitua non nisi per summū verū, ut patet in li. de Spiritu & Aīa: sed u- ni cuique inest desiderium suę perfectionis, ergo Adā

F in primo statu desiderabat Deum per essentiam uidere: sed quicumque caret eo quod desiderat, de- fligitur, si igitur Adam tūc Deum per essentiam non uidebat, affligebatur, hoc autem est falsum, quia afflictio cum sit poena, culpam precedere non po- test, ergo Deum per essentiam uidit.

¶ 7 Præter. Anima hominis ita facta est ad Dei im- aginem, ut nulla interposita creatura ab ipsa prima ueritate formetur, ut dicitur in li. de Spiritu & Ani- ma: sed imago manebat integra & pura in homi- ne in statu innocentie, ergo in ipsam summam ueritatem serbatur nullo mediante, & ita Deum per essentiam uidebat.

¶ 8 Præter. Ad hoc quod aliquid uideamus in actu, nihil aliud requiritur, nisi quod species sit intelli- gibilis in actu per abstractionem a materia, & a co- ditionibus materiæ, quod pertinet ad intellectum agentem, & ut in intellectu recipiatur, quod per- tinet ad intellectum possibilem: sed essentia diuina est per se intelligibilis, ut potest omnino a mate- ria separata, est etiā anima ipsius hominis intima, cum in omnibus per essentiam Deus esse dicatur, cum igitur nullum esset impedimentum in ani- ma hominis in statu innocentie, uidetur quod Deum per essentiam uidebat.

¶ 9 Præter. Cum anima Adā in statu innocentie ser- uer debito modo ordinata, non erat ratio superio- rius perfecta circa suum obiectum proprium, H quam inferior circa obiectum proprium: sed infe- rior ratio cuius est circa temporalia intendere, et p- sa temporalia immediate uidere poterat, ergo & ratio superior, cuius est eterna conspiciere, poterat immediate Deum per essentiam uidere.

¶ 10 Præter. Illud a quo fit aliquid inuisibile in actu immediate a sensu uiuus cognoscitur, scilicet illud, ergo illud a quo fit aliquid intelligibile actu im- mediate ab intellectu cognoscitur: sed non fit actu intelligibile aliquid ab aliquo, nisi in quantum est actu, & ita Deus cum solus sit actus purus, ipse est quo omnia intelligibilia fiunt, ergo intellectus ho- minis in primo statu Deum immediate uidebat, cum tunc nullum haberet impedimentum.

¶ 11 Præter. Dam. dicit, quod homo in statu inno- centie quā post statum peccati, sed uita uel beatitudinē cōstitit in hoc quod Deus p- sentia uideat. ergo tunc per essentiam Deum uidebat.

¶ 12 Præter. Dam. dicit, quod homo tunc reche- batur fruitione diuina contemplationis, sicut angelus, sed angeli uident Deum per essentiam, ergo Adam in statu illo Deum per essentiam uidebat.

¶ 13 Præter. Natura hoīs erat perfectior in statu in- nocentie quā post statum peccati, sed aliquo post- statum peccati concessum est, ut Deū per essentiam uideret adhuc i hac uita mortali existens, sicut de Paulo & Moysē Aug. dicit sup. Gen. ad lit. & in li. de Vidēdo Deū, ergo multo fortius Adam in statu innocentie Deum per essentiam uidit.

¶ 14 Præter. Gen. 2. super illud, Misit Deus soporem in Adam, dicit gl. ex talis recte intelligitur ad hoc immisā, ut mens Adā particeps angelice curæ, & intrans in sanctuarium Dei nouissima intelli- geret, ex quo uidetur quod sopor ille raptus quidam fuerit: sed illi qui rapiuntur Deum per essentiam uident, ergo & Adam.

¶ 15 Præter. Secundum Dam. Adā non tūc in ter- restri paradiso collocatus fuit, sed in spiritali: spiri- tualis autē paradiso, nihil aliud est quā beatitudo in uisione Dei per essentiam consistens, ergo de- ¶ 16 Præter. Aug. dicit 13. de ciuit. Dei, quod in statu

innocentiam non aberat quicquam, quod bona uoluntas adipisceretur, sed bona uoluntas hoc adipisci poterat, ut Deum per essentiam uideret. ergo hoc a primis parentibus non aberat. ergo, &c.

S E D **C O N T R A** est, qd dicit Aug. in i. de Trin. quod Dei uisio per essentiam est tota merces sanctorum: sed Adā in statu innocentiae beatus non erat. ergo Deum per essentiam non uidit.

¶ 2 Præ. Bernar. dicit quod Deus in statu uia, potest quidem totus diligi, sed non uideri: uideretur autem totus si uideretur per essentiam, cum eius essentia sit simplex. ergo cum Adam esset in statu uia Deum per essentiam uidere non potuit.

¶ 3 Præ. Anima oppressa mole carnis, distincta rerū cognitionē amittit, vñ Boetius dicit in li. de Cōsolat. quod sum mā retinens, singula perdit: sed in statu innocentiae anima hominis aliquatenus per corpus deprimebatur, licet non tantum, sicut post peccatum. ergo retardabatur a uisione diuinæ essentiae, ad quam requiritur perfectissima dispositio: nec est aliquis, ita perfecte intelligens, quin possit cogitari alium perfectius intelligere, nisi Deus qui infinita simplicitate omnia intelligit.

¶ 4 Præ. Esse uiatorem, & comprehensorem finalis, soli Christo est proprium; sed Adam in statu innocentie uiator erat, quod patuit ex hoc quod peccare potuit, & ita non fuit comprehensor, & ita Deum per essentiam non uidit.

R E S P O N S. Dicendū, qd quidam dixerūt, qd Deū per essentiam uidere non solum contingit in patria: sed in uia, quia non ita perfecte in uia, sicut in patria: sicut homo in statu innocentiae mediā habuit uisionē inter uisionē beatorū, & uisionē hominis post peccatū: quia minus perfecte uidit quam beati, perfectius autē quam homo post peccatū uidere potuit: sed istud dictum est contrariū scripturæ testimonijs, quæ concorditer in diuina uisione beatitudinem ultimam hoīs ponūt. Vnde ex hoc ipso, quod aliquis Deum per essentiam uidet, beatus est. Et sic nullus adhuc in uia ad beatitudinem existens, Deum per essentiam uidere potuit, nec ipse Adam in statu innocentiae, ut eōs opinio tener.

Cuius ueritas rōne ostendi potest: cuiuslibet. n. nature est aliquid vltimum assignare, in quo eius vltima perfectio consistit: hoīs autem, inquantū homo, perfectio non consistit, nisi in actu intellectus, ex quo habet quod homo sit: in operatione autem intellectus possunt differentes gradus distingui dupliciter. Vno modo ex diuersitate intelligibilium. Quanto. n. aliq. excellentius intelligibile intelligit, tanto excellentior est eius intelligentia. vñ, ut dicitur in 10. Eth. perfectissima operatio intellectus est operatio intellectus bene dispositi ad optimam intelligibile: sicut pulcherrima uisio corporalis est uisus bene dispositi ad pulcherrimū sub visu iacētium. Alio modo in operatione intellectus accipiuntur gradus ex modo intelligēdi. possibile est. n. unum, & idem intelligibile diuersimode a diuersis intelligi, ab uno perfectius, ab alio minus perfecte. Nō est autem possibile, ut vltimus terminus perfectionis humanæ accipiatur sicut aliquem modum intelligēdi: quia in istis modis intelligēdi possunt considerari infiniti gradus, quo unus alio perfectius intelligit. vnde oportet quod vltimus terminus humanæ perfectionis sit in intelligendo aliq. perfectissimum intelligibile, quod est essentia diuina. In hoc igitur unaquaque rationalis creatura beata est, quod essentiam Dei uidet, non ex hoc quod ita simplice, vel plus, vel minus eam uidet.

A Nō igitur uisio beati a uisione uiatoris distinguitur per hoc, quod est perfectius & minus perfecte uidere: sed per hoc quod est uidere, & non uidere, & ideo, cum Adam fuerit adhuc in uia ad beatitudinem, Deum per essentiam non uidit.

A D **P R I M U M** ergo dicendum, quod in aliqua uisione triplex medium considerari potest: unum est medium sub quo uidetur: aliud quo uidetur, quod est species rei uisæ: aliud a quo accipitur cognitio rei uisæ. Sicut in uisione corporali medium sub quo uidetur est lumen, quo aliquid fit actu uisibile, & uisus perficitur ad uidentem; medium autem quo uidetur, est ipsa species rei sensibilis in oculo existēs, quæ sicut forma uidentis, inquantum est uidens principium est uisus operationis: medium autē, a quo accipitur cognitio rei uisæ, est sicut speculum, a quo interdū species alicuius uisibilis, utpote lapidis fit in oculo, nō immediate ab ipso lapide. & hæc tria in uisione intellectuali inueniunt, ut lumini corporali respondeat lumen intellectus agētis, quasi medium sub quo intellectus uidet: species uero uisibilis, species intelligibilis, qua intellectus possibilis fit actu intelligens: medio uero a quo accipitur uisio cognitio, sicut a speculo, comparat effectus a quo in cognitionem eā deuenim.

B & ita similitudo eā nō intellectui imprimitur, non immediate ex eā: sed ex effectu in quo similitudo eā respiciet. vñ hōi cognitio dicitur specularis propter similitudinem, quā habet ad uisionem que fit per speculum. hō igitur in statu post peccatum indiget ad cognoscendum Deum medio, quod est quasi speculum, in quo refertur ipsius Dei similitudo. oportet. n. ut per ea, que facta sunt, in inuilibilia eius ueniamus, ut dicitur Rom. i. hoc autem medio non indigebat homo in statu innocentie, indigebat autem medio, quod est quasi species rei uisæ: quia per aliquid spirituale lumen menti hominis influxum diuinitus, quod erat quasi similitudo expressa lucis increatæ Deum uidebat. sed hoc medio non indigebat in patria, quia ipsam Dei essentiam per seipsam uidebat non per aliquam eius similitudinem, vel intelligibile uel sensibilem, cum nulla creata similitudo ad eum possit perfecte Deum representare, ut per eam uidens ipsam Dei essentiam cognoscere aliq. possit. Indigebat autem lumine gloriæ in patria, quod erit quasi medium sub quo uidetur, secundum illud ps. 31. In lumine tuo uidebimus lumen, eo qd ista uisio nulli creaturae est naturalis: sed soli Deo. unde nulla creatura in eam ex sua natura potest pertingere; sed ad eam consequendam oportet, quod illustretur lumine diuinitus emisso. Secunda autem uisio, quæ est per medium, quod est species, est naturalis angelo: sed est supra naturam hominis. Vnde ad eam indiget lumine gratiæ. Tertia uero est cōpetens nature hoīs, & ideo ea sola sibi relinquit post peccatum. & ideo patet, quod uisio qua homo Deū in statu innocentie uidit, media fuit inter uisionē qua nunc uidemus, & uisionem beatorum. Patet igitur, quod homo post peccatum triplici medio indiget ad uidentem Deum, si ipsa creatura ex qua in diuinam cognitionem ascendit, & similitudine ipsius Dei quæ ex creatura accipit, & lumine, quo perficitur ad hoc, ut in Deum dirigatur, sine sit lumen nature, ut lumen intellectus agētis, siue græ, ut fidei & sapiētiæ. In statu uero añ peccatū indigebat duplici medio. s. medio quod est similitudo Dei, & qd est lumen eleuans, uel dirigens mentē. Beati autem uno tñ indigent medio. s. lumine eleuante

D. 45.

D. 46.

tc

te mentem. Ipse autem Deus seipsum videt absq; omni medio, ipse enim est lumen quo seipsum videt.

Ad II. Dicendum, qd magister non remouet, quin per aliquam similitudinem creature, quasi per medium Deus in statu innocentie uideretur; sed qd non indigebat ad hoc medio uisibilis creature.

Ad III. Dicendum, qd adam in statu innocentie non uidebat gaudia celestis curie, ut comprehenderet, que uel quanta essent, hoc. n. solum beatorum est; sed cognoscebat de eis an sint, per hoc quod aliquam eorum participationem habebat.

Ad IIII. Dicendum, quod in contemplatione Deus uideatur per medium, qd est lumen sapientie, mentem eleuans ad cernenda diuina; non autem, ut ipsa diuina essentia immediate uideatur, & sic per gratiam uideatur a contemplante post statum peccati, quamuis perfectius in statu innocentie.

Ad V. Dicendum, qd homo factus erat ad uidentiu Deum, non in principio; sed in ultimo sue perfectionis. Et ideo quod in principio sue condonem Deum per essentiam non uidit, non fuit ex hoc qd obstaculo impediret; sed solum proprio defectu: qd nondum ei inerat perfectio illa, qd requiritur ad uidentiu Deum per essentiam.

Ad VI. Dicendum, qd Adam in statu innocentie desiderabat Deum per essentiam uidere, sed eius desiderium erat ordinatum. Ad hoc enim tendebat quod uideret Deum, quando tempus esset. Vnde de hoc quod Deum ante tempus debitum non uidebat, nulla ei afflictio inerat.

Ad VII. Dicendum, qd mens nostra dicitur immediate formari ab ipsa ueritate prima, non quin ea cognoscat interdum mediante aliquo habitu, uel specie uel creatura; sed per modum quo exemplatum formatur ad suum exemplar immediatum, posuerunt. n. quidam, ut patet per Dion. de Diu. no. 7. c. superiora in entibus esse inferiorum exemplaria, & ita animam hominis a Deo procedere mediante angelo, & ad exemplar diuinum formari mediante exemplari angelico, qd quidem ex uerbis inductis remouet. Ipsa. n. humana mens immediate a Deo creatur, & immediate ab ipso, sicut exemplar formatur, & per hoc immediate in ipso, sicut in fine, beatificatur.

Ad VIII. Dicendum, qd quis Deus sit per se maxime intelligibilis, & ad se in statu innocentie non tamen aderat ei, ut intelligibilis forma: quia intellectus hominis nondum habebat illam perfectionem, qua ad hoc requiritur.

Ad IX. dicendum, qd superioris rationis obiectum secundum condonem naturam, non est ipsa diuina essentia; sed rationes quodammodo a Deo immedie influentes & a creaturis acceptas, quibus ad aeterna conspicienda proficimur.

Ad X. dicendum, qd immediatum principium, & proximum quo ea, que sunt in potentia, fiunt intelligibilia actu, est intellectus agens: sed primum principium quo intelligibilia fiunt, est ipsa lux increata. Et ita ipsa essentia diuina comparatur ad intelligibilia, sicut substantia solis ad uisibilia corporalia. Non est autem necesse, ut ille qui uidet colorem aliquem uideat substantiam solis, sed ut uideat lumen solis, prout eo color illustratur. Similiter non est necessarium, ut ille qui cognoscit aliquid intelligibile, uideat essentiam diuinam: sed qd percipiat lumen intelligibile, qd a Deo originaliter manat, prout ipso est aliquid intelligibile actu.

Ad XI. dicendum, quod dictum Dam. non est intelligendum, quod Adam simpliciter beatus esset: sed beatus erat quadam beatitudine, qua illi statim competebar, sicut in statu miserie aliqui dicuntur secundu quid beati ratione alicuius perfectionis in

F cis existentis, ut Matth. 5. Beati pauperes Spiritum.

Ad XII. Dicendum, qd angelus in statu nature conditus non uidit Deum per essentiam: sed hoc ei competebar solum per gratiam. Adam autem in statu innocentie per gratiam habuit illum modum uisionis, quem habet angelus per naturam, ut dictum est, & ideo dicitur sicut alter angelus.

Ad XIII. Dicendum, qd Moyses & Paulus quadam privilegiata gratia Deum per essentiam uiderunt. Et tamen quamuis simpliciter essent in statu uia, secundum quid tamen prout Deum per essentiam uidebant, non erant in statu uia. Et ideo aliqui in statu innocentie in quo adhuc uiuunt, non competebar Deum per essentiam uidere, tamen per aliquem raptum fuerit ad hoc eleuatus supra communem cognitionem, qua tunc competebar, ut Deum per essentiam uideret, non elinconueniens, cum talis gratia ita pouerit contentum in statu innocentie, sicut & post statum peccati.

Ad XIII. Dicendum, quod si intelligamus ueralem eccliam Adam fuisse qualis fuit raptus Paulus, tunc dicemus quod illa uisio erat supra modum communem uisionis, qui ei tunc competebar, quia non expresse habetur, quod illo tempore Deum per essentiam uiderit, possumus dicere quod in illa eccliam eleuatus fuit, non ad ipsam Dei essentiam uidentiam, sed ad cognoscendam quadam profundiora de diuinis mysterijs, qua in eodem modum humana cognitionis tunc sibi competebar.

Ad XV. Dicendum, quod paradus spiritualis prout perfectam delectationem designat, que prout fit in Dei uisione consistit: sed prout simpliciter delectationem de Deo habitam designat, in quacumque contemplatione Dei paradus spiritualis consistit.

Ad XVI. Dicendum, qd non fuisse bona & ordinata uoluntas, si desiderasset tunc habere quod tunc non competebar, & propter hoc ratio non sequitur.

ARTICVLVS II.

Verum homo in statu innocentie Deum per creaturas uidebat. Secundo queritur, utrum homo in statu innocentie Deum per creaturas uideret. Et uideatur quod non. cognoscere enim Deum per creaturas, est cognoscere per effectum: hanc autem uel collatiua, siue uenatiua cognitio, que cum intelligenda sit, & imperfecta, homini in statu innocentie non competebar. ergo Adam in statu innocentie non uidit Deum per creaturas.

¶ 1. Preter Remota causa effectus, sicut illa assignat hanc causam, quare homo Deum per creaturas uidet: quia a creatore auersus ad creaturas conuertitur, quod tunc in statu innocentie non uidetur, ergo tunc Deum per creaturas homo non uidet.

¶ 2. Preter. Secundum Hugo de S. Victore, homo in statu illo Deum cognoscebat per presertim contemplans: sed in contemplatione uideatur sine modo creaturæ, ergo Deum non uidebat per creaturas.

¶ 3. Preter. Iisdem dicit, quod angelus ante omnem creaturam factus, Deum per creaturam non cognoscebat, sed homo in statu innocentie Deum sicut alter angelus secundum Damascenum uidit. ergo ipse Deum ex creaturis non cognouit.

¶ 4. Preter. Tenebra non est ratio cognoscendi, sed omnis creatura creatione comparata, est tenebra, ergo creator per creaturam cognosci non potest.

¶ 5. Preter. Aug. d. 11. sup. Gen. ad literam, forte inquit sic cum eis loquebatur, scilicet primis parentibus, & non tanta participatione diuina sapientie, quam capiunt angeli: in pro humano modulo quantum libet.

c. v. a med. illius.